

Výběrové šetření o zdraví v ČR

Zahájení semináře, úvodní slovo (*MZ ČR, E. Gottvaldová*)

Základní informace o šetření EHIS a EHES ČR 2014 (*ÚZIS ČR, Š. Daňková*)

Šetření EHIS a EHES 2014 ve spolupráci s ČSÚ (*ČSÚ, S. Měřinská*)

Využití dat EHIS k hodnocení screeningových programů nádorových onemocnění v ČR (*ÚZIS ČR, O. Ngo*)

Přestávka, občerstvení

Další způsoby využití a prezentace dat šetření EHIS ČR (*ÚZIS ČR, Š. Daňková*)

Výběrové šetření EHES (*SZÚ, J. Kratěnová*)

Studie EHES – výsledky (*SZÚ, K. Žejglicová*)

Shrnutí, budoucnost, výhled (*ÚZIS ČR, Š. Daňková*)

Výběrové šetření o zdravotním stavu obyvatel

RNDr. Šárka Daňková

Ústav zdravotnických informací a
statistiky ČR

e-mail: sarka.dankova@uzis.cz

<http://www.uzis.cz/ehis>

Základní informace

- **(E)HIS = (European) Health Interview Survey**
(Evropské) dotazovací šetření o zdraví
- EHES = European Health Examination Survey
- **EHIS**
 - Výběrové šetření, poskytuje **informace o zdraví** a se zdravím souvisejících tématech v populaci 15+
 - Pro některá témata je EHIS prakticky jediný způsob, jak lze takové okruhy informací efektivně získat
 - Umožňuje **provázání témat navzájem** – výhoda oproti administrativním zdrojům nebo rutinním statistikám, neboť tyto zdroje jsou zaměřeny pouze na určitou část informací
 - Je prováděno ve všech zemích EU podle jednotné metodiky a jednotných zásad - výsledky lze úspěšně (i když s určitými omezeními) **srovnávat mezi zeměmi**

Pozice EHIS ve zdravotnické statistice

EHIS/EHES

- Podrobné charakteristiky za jedince
- Možnost provázat charakteristiky navzájem
- Pokrytí různých témat
- Možnost zachycení subjektivních postojů a hodnocení

- Jedná se o výběr, nutno provádět populační odhady
- Nákladný sběr, provádí se pouze v některých letech
- Může být zkresleno subjektivním pohledem respondenta

Rutinní statistika

- Málo informací o jedinci
- Omezené možnosti provázání témat navzájem
- Omezený rozsah pokrytých témat
- Zatěžuje lékaře

- Pokrývá celou populaci
- Provádí se pravidelně, možnost sledování vývojových trendů
- „Tvrďší“ charakter dat

Spojení obou typů dat, vzájemné doplňování se

- Pohlaví: Muž
- Věk: 54 let
- Vzdělání: Vysokoškolské
- Zaměstnání: Zootechnik
- Rodinný stav: Rozvedený
- Příjem: 30 tis.

*Detailní
sociodemografické
charakteristiky*

- Diabetes od 44 let
- Alergie na pyl
- Vysoký krevní tlak
- Prodělal rakovinu tlustého střeva

*Výskyt
chronických
nemocí*

- Na podzim 2014 hospitalizován (pro zlomeninu nohy, pád ze žebříku)

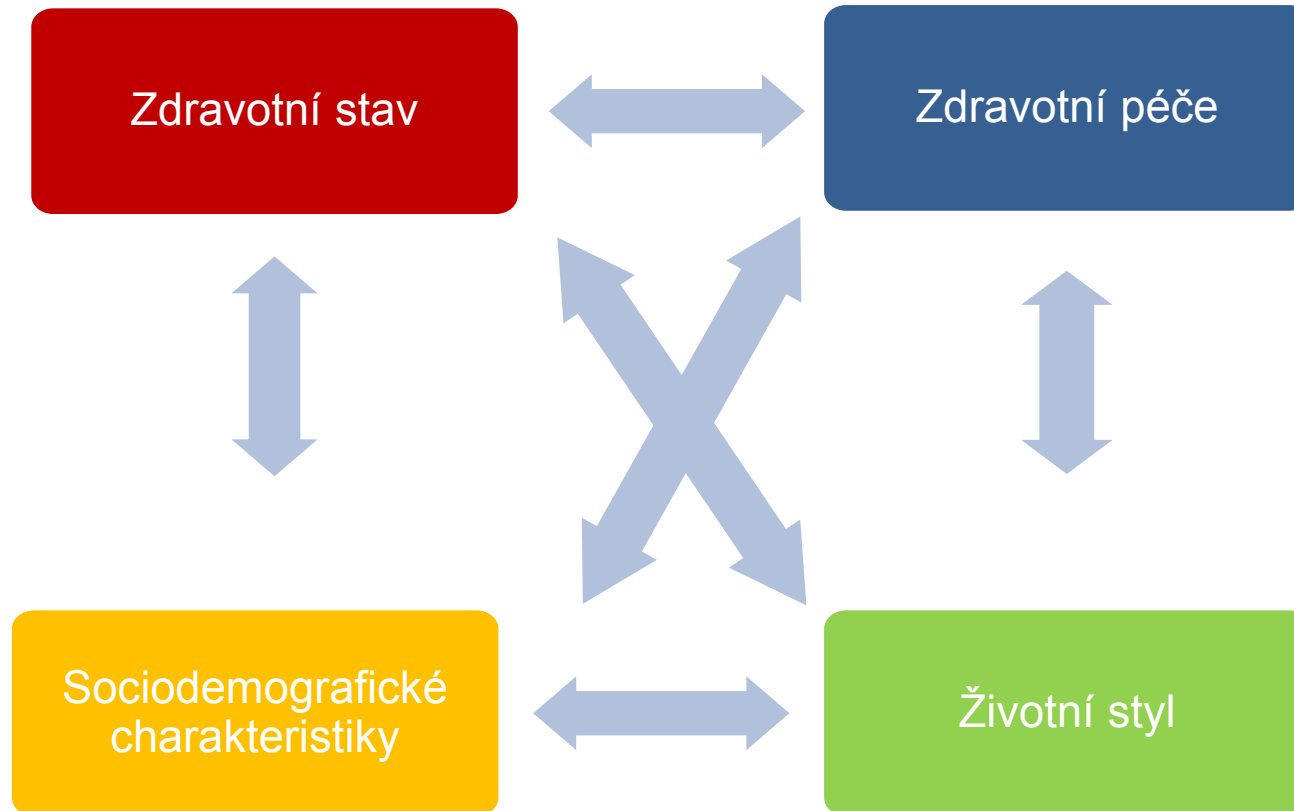
- Trvale užívá léky na hypertenzi
- Za léky měsíčně utratí 300 Kč
- Každé 3 měsíce chodí na kontrolu krevního tlaku
- Pravidelně podstupuje kontrolní kolonoskopii

*Využívání
zdravotní péče*

- Kouří 10 cigaret denně
- Váha 82 kg, výška 175 cm, nadváha
- Do zaměstnání chodí pěšky denně 2 km
- Alkohol pije 2x-3x týdně, jednou za měsíc se opije

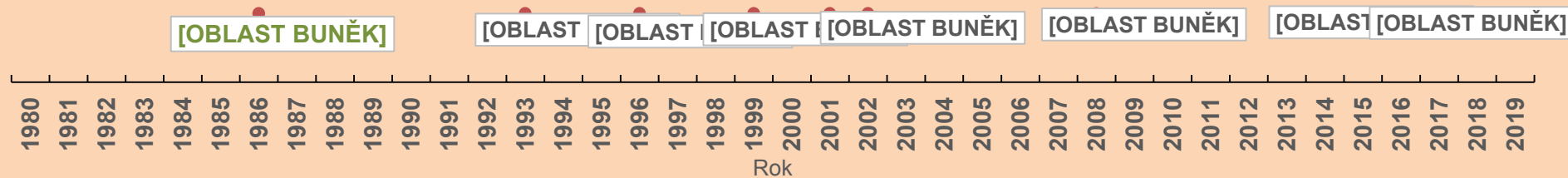
*Charakteristiky
životního stylu*

Vzájemné souvislosti

Historie šetření typu HIS v ČR

- Před rokem 1989 byla prováděna podobná šetření na celostátní úrovni jen ojediněle (šetření Ošetřovaná nemocnost v roce 1986)
- První šetření HIS ČR bylo provedeno v roce **1993**, další následovala v tříletém intervalu – **1996, 1999, 2002** – jednalo se o národní šetření
 - na začátku jsme vycházeli z metodiky a zkušeností Holandska a WHO
 - v roce 2002 byly využity poznatky z projektu EUROHIS (WHO +EU).
- 1. vlna Evropského šetření – **EHIS 2008**
 - vychází z metodických materiálů Eurostatu
 - prováděno na základě tzv. gentleman's agreement
- 2. vlna Evropského šetření – **EHIS 2014**
 - Prováděna na základě evropské legislativy (šetření je povinné)

Charakteristiky šetření (E)HIS

Populace ČR ve věku 15+, face to face rozhovory dle dotazníku

HIS 1993-2002

- Výběr z CRO
- PAPI
- Tazatelé – zaměstnanci ÚZIS
- Data nebyla vážena

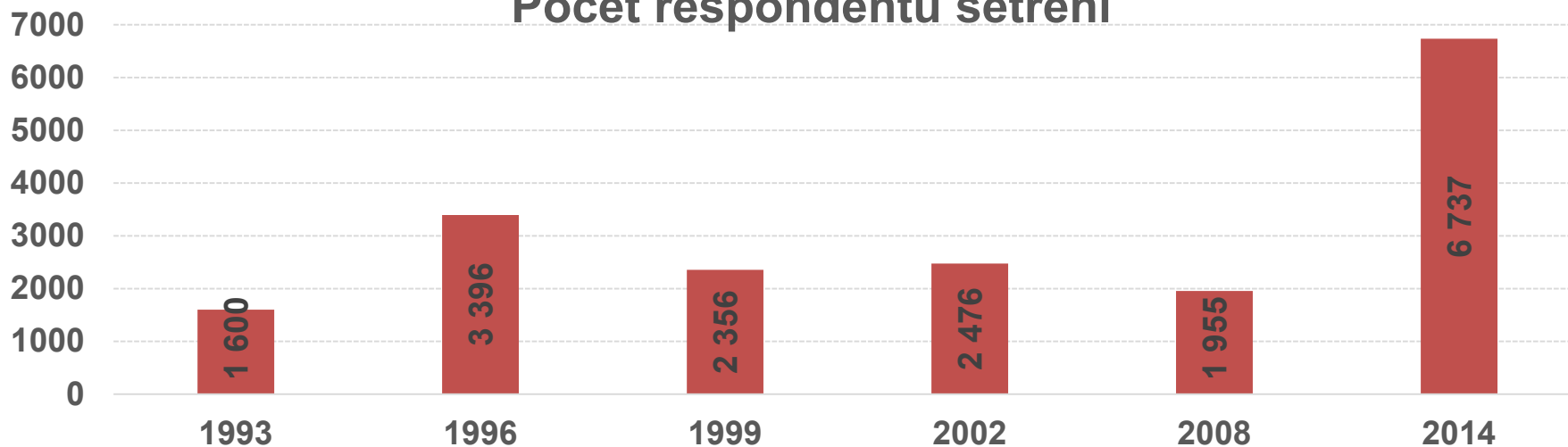
EHIS 2008

- Výběr z CRO
- PAPI
- Tazatelé – KHS, externí tazatelé ČSÚ, studenti
- Výpočet vah

EHIS 2014

- Specifický postup výběru
- CAPI
- Tazatelská síť ČSÚ
- Výpočet vah

Počet respondentů šetření

Mezinárodní kontext

- Národní šetření o zdraví probíhala téměř ve všech zemích
- Na úrovni EU aktivity v této oblasti zaštiťuje Eurostat a TG HIS složená ze zástupců členských států
- **Sběr dat z národních šetření 1999, 2002, 2004**
 - Post-harmonizace (národní data byla dodatečně uzpůsobena dle pokynů sběru)
- Přípravy jednotného šetření EHIS od roku 2004, vytvářeny nové moduly, překládány a testovány v jednotlivých zemích
- **1. vlna EHIS : 2007-2010**, 17 evropských zemí, včetně ČR, realizace na dobrovolné bázi, zčásti financovaná z prostředků EU
 - Input-harmonizace (modelový dotazník, pokyny ke sběru)
- **2. vlna EHIS : 2013-2015**, ošetřena legislativním rámcem EU (Implementační nařízení č. 141/2013, kterým se provádí Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1338/2008)
 - Šetření provedly země EU28, dále Island, Norsko, Švýcarsko, Turecko, Srbsko, Lichtenštějsko
- **3. vlna EHIS : 2019**

Mezinárodní kontext EHIS 2014

- **Legislativa obsahuje**

- § Výčet proměnných, které je nutné předat Eurostatu, formáty
- § Termíny, kdy mají být data sebrána a předána
- § Vymezení minimálního počtu respondentů (cca 6500 pro ČR)
- § Odkaz na Manuál k šetření

- **Manuál k šetření vymezuje**

- » Hlavní zásady provedení šetření (možné způsoby sběru dat, doporučené postupy pro výběr respondentů, výpočty vah apod.)
- » Doporučené otázky a podrobné pokyny k dotazování

- Tato opatření by měla zajistit **maximální harmonizaci** a srovnatelnost dat, ALE existuje celá řada možných odchylek, které mohou srovnání ovlivnit + řada vlivů, které nelze ovlivnit

Způsob dotazování (WEB, CAPI, CATI, PAPI)

Překlad otázek a kategorií odpovědí

Aplikace kontrol (průběžně, dodatečně)

Zahrnutí proxy

Období sběru dat (rok, roční období)

- Metadata k šetření popisuje tzv. Quality report, který je každá země povinna v návaznosti na předání dat poskytnout Eurostatu

Využití dat v praxi

- **Politické koncepce v oblasti zdraví**, sociální péče, strategické plánování, monitoring preventivních opatření na různých úrovních

– Ukazatele jsou využívány k formulaci a monitoringu naplňování nejrůznějších strategických cílů

- **Specifické analytické studie na vybraná témata**, zejm. zdravotní determinanty nemají téměř žádný jiný zdroj dat (alkohol, kouření, fyzická aktivita, spotřeba ovoce apod.)
- Data ze šetření jsou také významným zdrojem pro **ECHI** ukazatele (**European Core Health Indicators**) určené k monitorování zdravotnických ukazatelů v Evropském společenství
- EHIS má význam pro sledování nerovností Výborem pro sociální ochranu (SPC) v rámci podskupiny pro ukazatele (ISG) s ohledem na sociální začleňování, zdravotní a dlouhodobou péči. Výhodou ukazatelů je dostupnost členění dle vzdělání, příjmu apod.

Organizace EHIS 2014 v ČR

- V České republice byl provedením šetření pověřen **ÚZIS ČR** jako hlavní koordinátor aktivit.
- Vzhledem k tomu, že ÚZIS ČR nedisponuje vlastní tazatelskou sítí ani rozsáhlou sítí regionálních pracovišť jako v letech předchozích, byla navázána spolupráce s **Českým statistickým úřadem (ČSÚ)**, který má profesionální a stabilní tazatelskou síť k provádění sociálních šetření v domácnostech.
- Na šetření navázala studie EHES pro osoby ve věku 25-64 let, realizovaná **Státním zdravotním ústavem (SZÚ)**

- Metodický garant
- Překlad dotazníku, tvorba pokynů
- Tvorba elektronického dotazníku
- Nastavení kontrol
- Školení tazatelů
- Kontrola dat, jejich transformace, předání Eurostatu
- Analýza a diseminace dat

ÚZIS

- Tvorba a testování elektronického dotazníku, tvorba pokynů
- Školení tazatelů
- Výběr respondentů v terénu a jejich oslovení
- Provádění rozhovorů, sběr dat
- Monitoring terénu
- Kontroly dat, dopočty, výpočet vah
- Oslovení respondentů pro EHES

ČSÚ

- Příprava terénu na EHES, školení pracovníků
- Školení tazatelů
- Oslovení respondentů pro EHES
- Zajištění vyšetření, sběr dat
- Zpracování dat

SZÚ

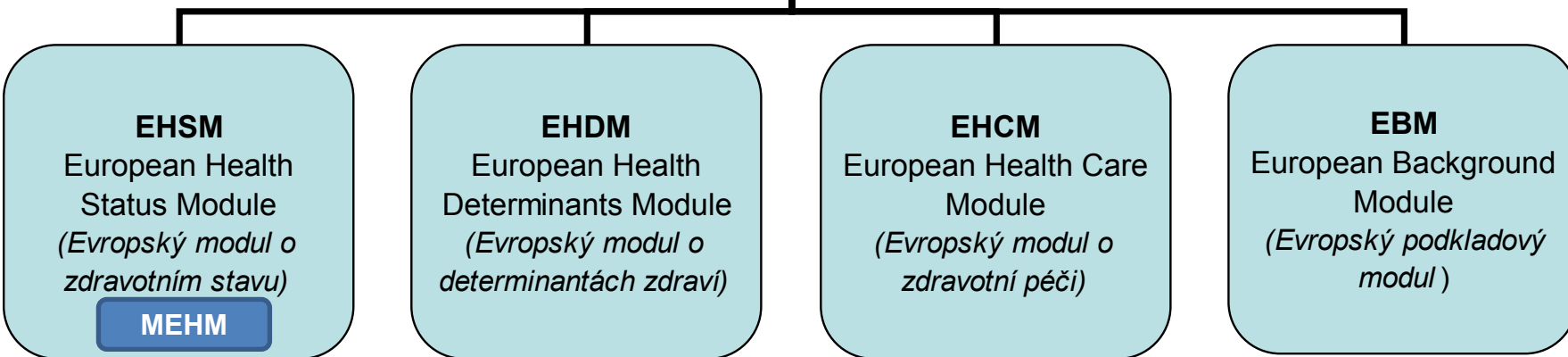

Průběh šetření EHIS 2014

- Sběr dat proběhl v období červen 2014 – leden 2015
- Spolupráce s tazatelskou sítí ČSÚ – specifický postup výběru
 - Do šetření byly zahrnuty ty domácnosti, které se účastnily Integrovaného šetření v domácnostech na 5. vlně
 - V každé domácnosti byla vybrána 1 osoba a oslovena k účasti na šetření EHIS
 - Zamítnutí rozhovorů s proxy osobami
- Použití dotazníku převážně ve formě CAPI (kontroly, trasování)
- Propojení se studií EHES – ve věku 25-64 let nabídnuto vyšetření lékařem
 - Respondent byl pozván na lékařské vyšetření, kde mu byla změřena váha, výška, obvod pasu, krevní tlak
 - Byl proveden odběr krve pro vyšetření na celkový a HDL cholesterol a glykovaný hemoglobin pro stanovení dlouhodobé hladiny glukózy

Obsah šetření EHIS

Základní obsah dotazníku, pořadí otázek apod. je dáno Manuálem Eurostatu

Ve srovnání s rokem 2008 byla provedena redukce obsahu dotazníku

Některé otázky byly doplněny na národní úrovni

Vyplnění dotazníku s respondentem trvalo v průměru 40 minut

Minimální evropský modul - MEHM

- Jedná se o sadu 3 otázek na zdraví

Jak celkově hodnotíte svůj zdravotní stav?

- Velmi dobrý
- Dobrý
- Uspokojivý
- Špatný
- Velmi špatný

Máte nějakou **dlouhodobou nemoc** nebo **dlouhodobý zdravotní problém**? Dlouhodobým je míněna nemoc či zdravotní problém, který trvá nebo se předpokládá, že bude trvat 6 měsíců či déle.

- Ano
- Ne

Byl(a) jste kvůli zdravotním problémům po dobu předchozích nejméně 6 měsíců **omezen(a) v činnostech**, které lidé obvykle dělají? (GALI)

- ano, vážně omezen(a)
- ano, omezen(a), ale ne vážně
- ne, neomezen(a)

- Tyto otázky jsou součástí dalších výběrových šetření
 - SILC – data se využívají se pro výpočet ukazatele HLY
 - Zahrnutí modulu i do jiných šetření, což zajistí více informací o osobách se zdravotním omezením

OBSAH DOTAZNÍKU EHIS 2014

ZDRAVÍ

MEHM

Smyslové
potíže,
chůze

Duševní
zdraví

Omeze-
ní aktivit

Chron.
nemoci

Úrazy

Bolesti

BMI

Alkohol

Strava

Kouření

Fyzická
aktivita

Soc.
podpora

Neform.
péče

ŽIVOTNÍ
STYL

ZDRAV.
PÉČE

Hospi-
talizace

Prevence
screening

Absence
péče

Léky

Návštěvy
lékařů

Spoko-
jenost

Výdaje

- Podrobné informace naleznete na

<http://www.uzis.cz/ehis>

Výběrová šetření o zdraví HIS - Health Interview Survey

- Aktuálně
- Základní informace o šetřeních HIS v ČR
- Historie
- Mezinárodní kontext
- EHIS
- Využití a prezentace dat
- Šetření EHIS 2014
- Organizace šetření v ČR
- Obsah dotazníku
- Tazatelé
- Respondenti
- Zpracování a prezentace dat
- Hlavní výsledky
- Šetření EHES
- Dokumenty ke stažení
- Důležité odkazy
- FAQ

[Hlavní](#) » [O nás](#) » [Mezinárodní spolupráce](#) » [Spolupráce s EU](#) » [HIS](#) » [Mezinárodní kontext](#)

EHIS

Evropské výběrové šetření o zdraví EHIS (European Health Interview Survey)

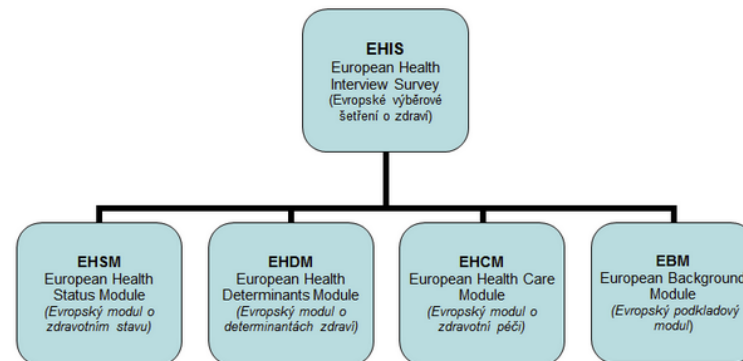
EHIS je výběrovým šetřením o zdraví, které poskytuje informace o zdraví a se zdravím spojených tématech získané na reprezentativním vzorku populace všech členských zemí EU. Je prováděno ve všech zemích podle jednotné metodiky a jednotných zásad. Realizaci šetření zajišťují v jednotlivých členských státech národní instituce (národní statistické úřady, výzkumné ústavy, organizace spadající pod ministerstva zdravotnictví apod.).

EHIS je důležitým zdrojem informací a ukazatelů pro zdravotní a sociální politiku.

Základem EHIS jsou moduly, pokrývající zdraví, zdravotní péči a determinanty zdraví a modul obsahující základní demografické a socioekonomické charakteristiky. Jedná se o doporučené sady otázek vedoucích ke zjištění požadovaných informací.

Tvorba jednotlivých bloků otázek (modulů) vycházela z několika zdrojů:

- otázky testované v rámci šetření EUROHIS <http://www.euro.who.int/en/publications/abstracts/eurohis-developing-common-instruments-for-health-surveys>
- nové dotazovací nástroje testované v rámci pilotních šetření v letech 2004-2007
- další, např. Budapeštská iniciativa (společná aktivita UNECE/WHO/Eurostat zaměřená na sledování zdravotního stavu) http://www.unece.org/fileadmin/DAM/stats/documents/ece/ces/bur/2009/mtg1/11_e.pdf

Kontakt

RNDr. Daňková Šárka

Email: sarka.dankova@uzis.cz